

Vastuhenkilö	Anne Ojala		
Laatija	Anne Ojala	Ohje / versio	15404/11
Hyväksyjä	Jaana Mikkola	Käyttöönotto	06.03.2017

Merkitsemisen ja rekisteröinnin valvonta – Nautaeläimet

Eviran ohje

Merkitsemisen ja rekisteröinnin valvonta 2017

NAUTAELÄIMET

Valvonnan tilakäynti

SISÄLLYSLUETTELO

1. YLEISTÄ.....	3
2. VALVONTAVELVOITE JA VALVOTTAVIEN TILOJEN VALINTA	3
3. VALVONTAPÖYTÄKIRJAT JA TALLENTAMINEN	4
3.1 VALVONTAPÖYTÄKIRJAT.....	4
3.2 VALVONTAPÖYTÄKIRJOJEN TALLENTAMINEN	4
3.3. VALVONTAPÖYTÄKIRJOJEN ARKISTOINTI	4
4. PITOPAikkojen VALVONTA	5
4.1. TOIMENPITEET ENNEN PAIKANPÄÄLLÄ SUORITETTAVAA TARKASTUSTA	5
4.2. PAIKANPÄÄLLÄ SUORITETTAVAT VALVONTATOIMENPITEET	5
4.2.1. Kirjaukset pöytäkirjan eläinluetteloon	7
4.2.2. Nautojen rekisteröinnin ja luetteloinnin tarkastus	8
4.2.2.1. Nautarekisteri	8
4.2.2.2. Nautaeläinluettelo	9
4.2.3. Nautojen rodun, sukupuolen ja ikäluokan fyysinen tarkastus	9
4.2.3.1. Rotu	9
4.2.3.2. Sukupuoli	9
4.2.3.3. Ikäluokka	10
4.2.4. Merkitseminen	10
4.2.5. Läsnäolo pitopaikassa/tilalla	11
4.3. VALVONNAN TULOS	11
4.3.1. "OK" –sarake	11
4.3.1.1. "Nautarekisteri"	11
4.3.1.2. "Nautaeläinluettelo"	12
4.3.1.3 "Merkitseminen"	12
4.3.1.4. Läsnäolo pitopaikassa/tilalla.....	13
4.3.2. Status	14
4.4. SELVITYSPYYNTÖ	14
4.5. JÄLKITARKASTUS.....	15
5 VALVONNAN ESTÄMINEN	15

1. Yleistä

Viranomaisen toiminnan tulee perustua laissa olevaan toimivaltaan ja viranomaistoiminnassa tulee tarkoin noudattaa lakia. Viranomaisohjeet eivät ole oikeudelliselta luonteeltaan muita viranomaisia tai toimijoita sitovia. Viime kädessä lainsäädännön soveltamista koskevat kysymykset ratkaisee tuomioistuin. Tässä ohjeessa esitetyt tulkinnat ovat Eviran näkemyksiä siitä, miten lainsäädäntöä tulisi soveltaa

Elintarviketurvallisuusvirasto Evira antaa näissä ohjeissa menettelyohjeet eläintunnistusjärjestelmästä annetun lain (238/2010), sekä nautaeläinten tunnistamisesta annetun maa- ja metsätalousministeriön asetuksen 326/2015 mukaisesti tehtävistä toimenpiteistä. Lisäksi on esitelty EU:n ja MMM:n säädösten sisältöä asiaan liittyviltä osilta. Yksittäiset säännökset eivät ole kaikilta osin täydellisiä. Ohjeet on kirjoitettu normaalilla tekstityypillä, määräykset on kirjoitettu *kursiivilla* ja säädösten sisältö petiitillä.

Täydentävien ehtojen valvonnasta on säädetty Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EU) N:o 1306/2013, komission delegoidulla asetuksella (EU) N:o 640/2014, komission täytäntöönpanoasetuksella 809/2014, sekä kansallisesti lailla maatalouden tukien toimeenpanosta (192/2013) ja valtioneuvoston asetuksella täydentävien ehtojen lakisääteisistä hoitovaatimuksista sekä niiden ja hyvän maatalouden ja ympäristön vaatimusten noudattamisen valvonnasta (7/2015).

Tässä annetut ohjeet koskevat kaikkia eläintunnistusjärjestelmästä annetun lain (238/2010) 24 §:n mukaisia toimivaltaisia viranomaisia, jotka tarkastavat nautaeläinten merkitsemistä ja rekisteröintiä ja/tai päättävät tarkastuksista aiheutuvista jatkotoimenpiteistä, sekä täydentävien ehtojen valvonnan osalta maatalouden tukien toimeenpanosta annetun lain (192/2013) luvun 2 mukaisia valvontaviranomaisia.

2. Valvontavelvoite ja valvottavien tilojen valinta

Vähintään 3 prosenttia kaikista nautaeläimiä pitävistä tiloista on valvottava vuosittain (Ka 1082/2003 art. 2.2, muutettu Ka 1034/2010 art. 1). Toimivaltainen viranomainen valitsee tarkastettavat tilat riskianalyysin perusteella (art. 2.3).

Tilalla tarkoitetaan jäsenvaltion alueella sijaitsevaa laitosta, rakennusta tai ulkopihaton osalta mitä tahansa paikkaa, jossa nautaeläimiä pidetään, kasvatetaan tai hoidetaan (EP&Na 1760/2000 art. 2).

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen (ELY- keskus) sekä Ahvenanmaan valtionviraston (TPA 1540/2011) on valvottava kaikki Eviran keskitetyllä otannalla tai muulla perusteella valvottavaksi valitsemat nautaeläinten pitopaikat. ELY- keskusten on seurattava valvonnan etenemistä alueellaan, sekä saatettava kaikki perustarkastukset loppuun kalenterivuoden viimeiseen päivään (31.12.2017) mennessä.

Valvonnan laajentaminen

Kun jonkin muun valvonnan yhteydessä havaitaan eläinten merkinnän ja rekisteröinnin lainsäädännön noudattamatta jättämisistä, tulee valvonta laajentaa eläinten merkinnän ja rekisteröinnin valvonnaksi silloin, kun havaittu puute on status 3:sen (vakava puute) tasoinen, tai jos status 2:sen (lievä puute) taseisia puutteita havaitaan vähintään 20 % eläimistä.

Jos puolestaan paikan päällä tehtävissä valvonnoissa havaitaan puutteita nautaeläinten merkitsemisessä ja rekisteröinnissä sellaisilta osin, että sillä on vaikutusta eläinten pitäjälle maksettaviin EU:n rahoittamiin tai kansallisesti maksettaviin eläinpalkkioihin / tukiin, on ELY- keskuksen laajennettava valvonta kyseisen tuen / palkkion valvonnaksi.

3. Valvontapöytäkirjat ja tallentaminen

3.1 Valvontapöytäkirjat

Jokaisesta tarkastuksesta on tehtävä valvontapöytäkirja, jossa ilmoitetaan yksityiskohtaisesti tarkastusten tulokset ja epätyydyttävät löydökset, tarkastuksen syy ja läsnä olleet henkilöt. Eläinten pitäjälle tai hänen edustajalleen on annettava tilaisuus allekirjoittaa kertomus ja esittää tarvittaessa sen sisällöstä huomautuksensa (Ka 1082/2003).

Valvontapöytäkirjasta on jätettävä tai toimitettava kopio eläinten pitäjälle. Tarkastuskertomus on laadittava kuukauden kuluessa paikalla tehdystä tarkastuksesta.

Valvontapöytäkirjan materiaalina on suositeltavaa käyttää itsejäljentävää paperia tai muuta vastaavaa menetelmää, jotta kopio valvontapöytäkirjasta voitaisiin jättää mahdollisimman monessa tapauksessa eläinten pitäjälle tarkastuksen päätteeksi.

Sellaisissa tapauksissa, joissa tarkastusta on täydennettävä paikanpäällä käynnin jälkeen, tarkastuksen jatkuminen on merkittävä pöytäkirjaan. Päivämäärätieto on tieto siitä milloin kyseinen lisätoimenpide (tilakäynti, rekisteriselvitys tai muu selvitys) on tehty.

Kaikkiin alkuperäisen valvontapöytäkirjan korjauksiin on korjauksen merkittävä nimikirjaimensa sekä korjauspäivämäärä.

3.2 Valvontapöytäkirjojen tallentaminen

ELY- keskuksen on tallennettava valvontapöytäkirjat eli valvonnan tulokset viivytyksettä valvontasovellukseen. Mahdollisista liitteistä, joille ei ole sähköistä tallennusmahdollisuutta, on toimitettava kopio läänineläinlääkärille. Erityisen pikaisesti on toimitettava liitekopiot sellaisista pöytäkirjoista, joissa yhdellä tai useammalla eläimellä on statuksena 3 ja joihin tällöin liittyy selvityspyyntö.

Läänineläinlääkärin on tallennettava valvontasovellukseen johtopäätöksensä valvonnasta ja ELY- keskuksen on ryhdyttävä läänineläinlääkärin mahdollisesti määräämiin jälkitarkastustoimenpiteisiin ja saatettava ne loppuun 15. maaliskuuta 2018 mennessä.

3.3. Valvontapöytäkirjojen arkistointi

ELY -keskuksen on arkistoitava kaikki alkuperäiset valvontapöytäkirjat liitteineen.

Läänineläinlääkäriin on arkistoitava kopiot pöytäkirjoista liitteineen sellaisten valvontojen osalta, joissa yhdellä tai useammalla eläimellä on statuksena 3 tai joissa valvontaan liittyy muita seurantaa vaativia havaintoja. Muista valvontapöytäkirjoista läänineläinlääkäriin on arkistoitava kopio sivusta, jossa on pitopaikan tunnistetiedot, valvottujen eläinten määrä, valvonnan tulos, pitopaikkakohtaiset valvontahavainnot sekä läänineläinlääkäriin päätelmät valvonnasta. Pitopaikkakohtaisia eläinluetteloita ei siis tarvitse arkistoida.

4. Pitopaikkojen valvonta

4.1. Toimenpiteet ennen paikanpäällä suoritettavaa tarkastusta

Paikalla tehtävistä tarkastuksista ei yleensä ennalta ilmoiteta. Jos ennakkovaroitus annetaan, se on rajoitettava lyhimpään mahdolliseen aikaan, joka ei yleensä saa ylittää 48 tuntia (Ka 1082/2003 art 4).

Ennen tilalle lähtöä sovelluksesta tulostetaan esitäytetty pöytäkirja. Sovellus numeroi pöytäkirjan automaattisesti. Jatkossa sovelluksesta saadaan ao. pöytäkirja käsittelyyn tätä numeroa käyttäen. Jos jatkossa ei käytetä pöytäkirjan numeroa, sovellus luo uuden pöytäkirjan entisen sijalle, jolloin esitäytön tiedotkin haetaan uudelleen ja aiemmat tiedot menetetään.

4.2. Paikanpäällä suoritettavat valvontatoimenpiteet

Ilmoitukset nautarekisteriin; ilmoitusviiveet

Yksilötarkastelun lisäksi pöytäkirjalle tulostuu tieto siitä, mikä on ollut tilan rekisteri-ilmoitusaikojen kokonaistilanne keskimäärin kalenterivuoden alusta. Säädösten mukaisesti aikaa on 7 vuorokautta. Koska kyseessä on keskiarvotieto, sen antama käsitys tilanteesta on vain suuntaa antava. Yksittäinen, hyvin poikkeuksellinen ilmoitusaika voi pienessä joukossa olla suhteettoman suuri. Erityyppisistä ilmoituksista erikseen annetut ilmoituskeskiarvot ovat apuna tilanteen selvittelyssä. Tavoitteena on kiinnittää eläintenpitäjien huomio ilmoitusaikojen noudattamiseen, koska sillä on rekistereiden ajantasaisuuden ja sitä kautta eläinten jäljitettävyyden kannalta suuri merkitys.

Vuodesta 2017 alkaen ilmoitusviiveistä tulostuu valvontapöytäkirjalle esitäytettynä tieto 'Rekisteriin tehtävien tapahtumailmoitusten viiveet ajalla 01.01.2017 – xx.xx.2017'; 'Kunnossa, ilmoitusviiveitä ei havaittu' mikäli tilalla ei ole yhtään sallitun enimmäisilmoitusajan ylittävää ilmoitusta tarkasteluajanjaksolla. Tapauksissa, joissa ilmoitusviiveitä on havaittu vähintään yhdessä ilmoituksessa, tulostuu pöytäkirjalle esitäytetty tieto 'Tarkasteluajanjaksolla on havaittu ilmoitusviiveitä'. Esitäytetty tieto tuodaan pöytäkirjan etusivulle sekä sivulle 2, jonne tulee lisäksi näkyviin prosenttilukuna mahdollisten myöhässä tehtyjen ilmoitusten määrä. Sivulla 2 otetaan myös kantaa mahdolliseen inhimillisen erehdyksen soveltamismahdollisuuteen arvioitaessa ilmoitusviiveitä osana täydentävien ehtojen seuraamusarviointia. ID-valvontasovelluksen 'rekisteröityminen' -välilehden alla on välilehtenä 'ilmoitusviiveet'. Välilehdeltä löytyy tilan rekisteriin kalenterivuoden alusta tehtyjen tapahtumailmoitusten (mahdolliset) viiveet tapahtumalajeittain. Kyseisessä taulukossa näkyy kaikkien myöhässä tehtyjen ilmoitusten viivepäivät ilmoituskohtaisesti. Samalle eläimelle voi siis tulla viiveitä useaan eri tapahtumalajiin (esim. osto, siirto).

Ilmoituskohtaiset viiveet ovat vuodesta 2013 alkaen myös osa täydentävien ehtojen seuraamusten arviointia. Lisäksi vuodesta 2015 alkaen ilmoitusviiveistä voidaan tietyissä tapauksissa antaa tiloille myös varhaisvaroitusjärjestelmän mukainen ilmoitus vähäisestä laiminlyönnistä.

Vuodesta 2017 alkaen täydentävien ehtojen noudattamisen arvioinnissa ilmoitusviiveiden tilanteen voidaan todeta olevan kunnossa myös niissä tapauksissa joissa viiveitä on havaittavissa mutta viiveiden laajuus, vakavuus ja kesto arvioidaan vähäisiksi ja viiveiden voidaan todeta aiheutuneen inhimillisistä erehdyksistä. Rekisteri-ilmoitukset on pitänyt tehdä ennen valvonnasta ilmoittamista eli valvonnasta ilmoittamisen jälkeen mahdollisesti myöhässä tehtyihin ilmoituksiin inhimillistä erehdyksiä ei voida soveltaa. Viiveiden vakavuus – laajuus – kesto -arvioinnin suorittaa valvonnan johtopäätöksen tekijänä läänineläinlääkäri. Arvioinnin tarkemmat ohjeet löytyvät asiakirjasta 'Merkitsemisen ja rekisteröinnin valvonta, nautaeläimet; läänineläinlääkärin toimenpiteet'.

Mikäli tilalla on valvontahetkellä havaittavissa vakavia puutteita eläintenpidossa tai tilanpidossa, inhimillisen erehdyksen huomioon ottaminen ei ole mahdollista. Tilalla tehtävään tilanteen kokonaisarviointiin otetaan kantaa rastittamalla pöytäkirjan sivulla 2 kohdassa 'Ilmoittaminen' 'kyllä' tai 'ei' valvontakysymykseen; 'Inhimillisen erehdyksen soveltaminen täydentävien ehtojen seuraamusarvioinnissa on muiden edellytysten täytyessä mahdollista; valvontahetkellä tilalla ei ollut havaittavissa eläintenpidossa tai tilanpidossa vakavia puutteita'. (Edellä mainittuja vakavia puutteita ei havaittu = rastitus 'kyllä', edellä mainittuja vakavia puutteita havaittiin = rastitus 'ei') Vastaava tieto tallennetaan ID-sovellukseen; 'rekisteröityminen' -välilehti → 'kaikkien ilmoitusten keskiarvot'. Kentän tallennus on pakollinen eli siihen tulee ottaa aina kun tilalla on havaittavissa ilmoitusviiveitä. Lopullisen päätöksen inhimillisen erehdyksen soveltamisen mahdollisuudesta tekee läänineläinlääkäri.

Tilakäynnillä kirjataan pöytäkirjalle tiedot viiveiden taustalla olleista mahdollisista inhimillisistä syistä (kohta 'Lisätietoja ilmoittamisesta') mikäli eläintenpitäjä tai hänen edustajansa tuo valvonnassa tällaisia seikkoja esiin. Tässä tarkoitettuja inhimillisiä syitä voivat olla esimerkiksi kriittiset sesonkiluontoiset kasvinviljely- ja kotieläintalouden työt (muun muassa kylvöaika, sadonkorjuuajat, poikimakausi), eläinten hoidosta tai rekisteri-ilmoitusten teosta vastaavan henkilön lyhytaikainen työkyvyttömyys tai perheenjäsenen sairastuminen, yllättävät tekniset häiriöt ja viat tai tilalla tapahtunut onnettomuus; esim. tulipalo, vesivahinko tai muu vastaava. Ilmoitusviiveisiin vaikuttaneiden inhimillisten syiden kirjaaminen pöytäkirjalle on seuraamusarvioinnissa inhimillisen erehdyksen soveltamisen edellytys.

Tarkemmin ilmoitusviiveiden vaikutuksesta täydentävien ehtojen seuraamusten arviointiin ohjeessa 'Merkitsemisen ja rekisteröinnin valvonta, nautaeläimet; läänineläinlääkärin toimenpiteet' kappaleessa 5.2. kohdassa 'ilmoitusviiveiden huomioiminen seuraamusten arvioinnissa'.

Eläintenpitäjän eläimet

Tarkastuksen on koskettava kaikkia tilan eläimiä, joiden tunnistamisesta säädetään Komission asetuksessa 1082/2003 art. 3.1.

Merkitsemisen ja rekisteröinnin valvonnassa tarkastetaan kaikki eläintenpitäjän omistuksessa tai hallinnassa olevat nautaeläimet pitopaikassaan fyysisesti merkitsemisen, sukupuolen, rodun, ikäluokan ja käyttötarkoituksen suhteen sekä tunnistetaan eläimet nautarekisterin ja nautaeläinluettelon tiedoista. Pitopaikassa olevien nautaeläinten lukumäärä lasketaan ja määrää verrataan nautarekisteriin ilmoitettujen lukumäärään sekä nautaeläinluettelon merkittyjen eläinten lukumäärään.

4.2.1. Kirjaukset pöytäkirjan eläinluetteloon

Kutakin eläintä varten on lomakkeessa neljä varsinaista tarkastuskohtaa: ”Nautarekisteri”, ”Nautaeläinluettelo” ”Eläimen läsnäolo” ja ”Merkitseminen”.

Nautarekisteri -riviin liittyy ”lisätieto” -kenttä, josta näkyy mahdollinen poisto. Todettu tilanne -kohta liittyy samoin Nautarekisteri -riviin. Nautarekisteri -riville on tulostettu pitopaikkakohtaisesti nautaeläinten tiedot sellaisena kuin ne ovat rekisterissä. Todettu tilanne -kohtaan kirjataan nautarekisterin kanssa ristiriidassa oleva vastaava tieto sellaisena kuin se tarkastushetkellä todetaan. Tarkentavia havaintoja puutteista ja virheistä kirjataan ”lisähuomioita” -kohtaan.

Eläin pitopaikassa, ei esitäytetyllä pöytäkirjalla

Pitopaikassa olevat eläimet, joita ei ole esitäytetyssä eläinluettelossa kirjataan pitopaikkakohtaisesti tyhjälle pitopaikkasivulle, myös alle seitsemän (7) vuorokauden ikäisten pikkuväsymäiden tiedot. Eläimistä merkitään lomakkeelle nautarekisterin pakolliset tiedot (syntymätunnus, sukupuoli, rotu, syntymäaika, emän syntymätunnus, mahdollinen ostopäivä ja myyjän tunnus). Näiden eläinten fyysinen tarkastus ja nautaeläinluettelon tarkastus tehdään kuten muidenkin eläinten tarkastukset ja nautarekisteriin ilmoitetut tiedot tarkistetaan joko tarkastuksen aikana tai toimipisteeseen palattua.

Eläin esitäytetyllä pöytäkirjalla, ei tilalla

Jos eläinluetteloon esitäytetty nautaeläin on poistettu tilalta ennen valvontakäyntiä, tarkistetaan, onko poisto ilmoitettu asianmukaisesti keskusrekisteriin. Jos eläimen poistamista ei ole ilmoitettu, on poiston ajankohta selvítettävä. Jos eläin on poistettu jo kauan sitten, on poiston ajankohta selvítettävä niin tarkasti kuin se on mahdollista. Jos poiston päivämäärää ei ole mahdollista selvittää muuta kuin vuoden tarkkuudella, poistopäiväksi merkitään 31.12. arvioitua poistovuotta. Poiston ilmoittaminen nautarekisteriin tarkistetaan jälkikäteen.

Eläimiä esitetyillä pöytäkirjalla, eläintenpito lopetettu

Jos tilan nautakarjatalous on lopetettu ja kaikki nautaeläimet poistettu, mutta ilmoitukset keskusrekisteriin on jätetty tekemättä, selvitetään viimeisten eläinten poisto niin tarkasti kuin se on mahdollista, kuitenkin vähintään vuoden tarkkuudella, jolloin poistopäiväksi voidaan kirjata 31.12. arvioitua poistovuotta. Tarkoituksenmukaisinta on, että valvoja ilmoittaa nautarekisteriin tällaisten nautaeläinten poistotapahtumat ja nautakarjanpidon lopettamisen. Pitopaikan nautakarjan pitopaikka –status ilmoitetaan päättyneeksi pitopaikkarekisteriin eli kunnan maaseutuelinkeinoviranomaiselle (lomake: Eläinten pitopaikat; rekisteröinti-/ muutosilmoitus → www.evira.fi → tietoa Evirasta → lomakkeet ja ohjeet → eläimet → eläinten merkitseminen ja rekisteröinti).

Valvojan Ammu&Elmer

Valvojan Ammu&Elmerillä voidaan tehdä korjauksia nautarekisteriin sekä lähettää tapahtumailmoitus tai korvamerkki-/korvausmerkkityö nautarekisteriin valvontakäynnin yhteydessä, jos käytettävissä oleva aika siihen riittää.

4.2.2. Nautojen rekisteröinnin ja luetteloinnin tarkastus

Nautojen rekisteröinnin ja luetteloinnin tarkastamisella tarkoitetaan nautarekisteriin ilmoitettujen ja nautaeläinluetteloon kirjattujen tietojen yhteneväisyyden ja oikeellisuuden tarkastamista ja vertaamista todettuun tilanteeseen.

4.2.2.1. Nautarekisteri

Kunkin eläintenpitäjän on ilmoitettava siitä lähtien, kun ATK-pohjainen tietokanta on täysin käyttökunnossa, toimivaltaiselle viranomaiselle seitsemän päivän kuluessa kaikki eläinten siirrot tilalle ja tilalta sekä kaikki tilalla tapahtuvat eläinten syntymät ja kuolemat sekä näiden tapahtumien päivämäärät (EP&Na 1760/2000 art.7.1).

Tarkastusta varten on nautarekisteri -rivillä esitetyt rekisterissä oleva eläimen EU-tunnus, pitopaikka, syntymäaika, syntymätila, sukupuoli, rotu, käyttö, mahdollinen tulopäivä (ostopäivä) sekä edellinen omistaja, emän EU-tunnus, isän EU-tunnus sekä mahdollisena lisätietona eläimen kuolinpäivä ja/tai kuolinsyy (3=teurastettu tilalla ; 4=kuollut tilalla ; 8=lopetettu tilalla; 9= teurastettu laitoksessa). Jos valvontapöytäkirjan eläinlistassa on viimeksi mainittuja tietoja esitetyt, on eläinten merkitsemisessä ja rekisteröinnissä väistämättä vakavia puutteita.

Jos nautarekisteristä puuttuu tieto edellisestä omistajasta ja nykyinen omistaja on eri kuin syntymätila, merkitään lisätietoihin, milloin eläin on hankittu (hankintavuosi). Ennen 1.1.1996 ostetulta eläimeltä ei edellytetä ”edellinen tila” -tietoa.

Nautaeläimille, jotka ovat syntyneet ennen 1.1.1998 ja joilta puuttuu emän tieto, merkitään pöytäkirjaan lisähuomioita kohtaan ”emän tietoa ei ole saatavilla”.

Nautaeläimille, jotka ovat syntyneet ennen 1995 tai ostettu ennen 1996 ja joilta puuttuu syntymäaika, merkitään pöytäkirjaan lisähuomioita kohtaan ”tietoa ei ole saatavilla”.

4.2.2.2. Nautaeläinluettelo

Kunkin eläinten pitäjän on pidettävä ajan tasalla olevaa rekisteriä (EP&Na 1760/2000 art 7.1). Rekisterin on oltava toimivaltaisen viranomaisen käytettävissä tämän hyväksymässä, manuaalisessa tai ATK-pohjaisessa muodossa kolme vuotta, jona aikana kyseisellä viranomaisella on milloin tahansa oltava pyynnöstään pääsy rekisteriin (EP&Na 1760/2000 art. 7.4).

Nautaeläinluettelolla tarkoitetaan rekisteriotteen liitteenä tilalle toimitettavaa tai sähköisessä muodossa esitettävää nautaeläinluettelo. Maaliskuussa tiloille toimitettava luettelo kattaa kaikki edellisenä kalenterivuonna tilalla olleet naudat. Tähän luetteloon on suositeltu kirjattavaksi karjassa tapahtuneet muutokset. Jos kirjaukset on tehty muihin kuin maaliskuun nautaeläinluetteloon, voidaan asianmukaiset kirjaukset hyväksyä. Nautaeläinluetteloksi hyväksytään myös Ammu&Elmer- ohjelmalla tulostettu nautaeläinluettelo, joka on pidetty asianmukaisesti ajan tasalla.

Valvojan Ammu&Elmerillä tarkastuksen apuvälineeksi tulostettua nautaeläinluettelo ei voida pitää tilalla pidettävänä nautaeläinluettelona.

Nautaeläinluettelo katsotaan ajan tasalla pidetyksi, kun siihen on merkitty tapahtumat viimeistään kolmantena (3.) päivänä tapahtumasta.

Nautaeläinluettelosta tarkastetaan eläimen EU-tunnus, rotu, sukupuoli, syntymäaika, mahdollinen ostopäivä ja/tai poistopäivä sekä edellinen ja/tai seuraava omistaja ja emän EU-tunnus.

Rekisteriin on merkittävä rekisterin tarkastaneen toimivaltaisen viranomaisen edustajan nimi ja allekirjoitus sekä päivämäärä jona tarkastus suoritettiin (Ka 911/2004 art 8.e).

Nautaeläinluettelo kuitataan tarkastetuksi rastittamalla valvontapöytäkirjan ensimmäiseltä sivulta kohta ”Eläinluettelo on tarkastettu”.

4.2.3. Nautojen rodun, sukupuolen ja ikäluokan fyysinen tarkastus

Eläin tarkastetaan ja samalla verrataan havaintoa esitetyttyyn tietoon. Jos fyysisessä tarkastuksessa havaitaan esitetytyn tiedon ja todetun tilanteen välillä ristiriitaa, kirjataan oikeaksi todettu tieto ”todettu tilanne” –riville asianomaiseen kohtaan ja täydennetään korjausta tarvittaessa ”lisähuomioita” –kohdassa.

4.2.3.1. Rotu

Nautaeläimen rotu tarkastetaan. Jos esitetytty tieto rodusta puuttuu tai rotutiedon voidaan epäillä olevan virheellinen, on rotu pyrittävä selvittämään nautarekisteristä tai muista tietolähteistä kuten esimerkiksi siemennyskortista eläimen vanhempien tietojen perusteella.

4.2.3.2. Sukupuoli

Nautaeläimen sukupuoli todetaan. Ristiriitatilanteessa on syytä tarkemmin selvittää kyseisen eläimen tilanne.

4.2.3.3. Ikäluokka

Nautaeläimen ikäluokka arvioidaan ja sitä verrataan eläimen esitetytyn syntymäajan mukaiseen ikäluokkaan. Yleensä riittää, jos todetaan poikkeamatapauksessa onko eläin ilmeisesti vanhempi tai nuorempi kuin rekisterin antaman syntymätiedon perusteella sen pitäisi olla.

Tarkempi iän määrittäminen, silloin kun se on tarpeen, voidaan useimmissa tapauksissa jättää eläinlääkäriin tehtäväksi. Iän tarkemmassa arvioinnissa voi eläinlääkäri käyttää apuna mm. emän kohdun, munasarjojen ja utareen tutkimista (vasikat), hampaistoa (2 – 3-vuotiaat eläimet) ja sarvellisilla eläimillä sarvissa näkyviä ”poikimisrenkaita”.

4.2.4. Merkitseminen

Kaikki tilalla olevat 31 päivänä joulukuuta 1997 jälkeen syntyneet eläimet on merkittävä kumpaankin korvaan kiinnitettävällä, toimivaltaisen viranomaisen hyväksymällä tunnistusmerkillä. Eläimen molemmissa korvamerkeissä on oltava sama tunnistuskoodi. Ennen 1.1.1998 syntynyt nautaeläin on asianmukaisesti merkitty, kun sillä on yksi korvamerkki toisessa korvassa (EP&Na 1760/2000 art. 4.1). Korvamerkki on kiinnitettävä viimeistään 20 päivän kuluessa eläimen syntymästä ja joka tapauksessa ennen kuin eläin siirretään syntymätilaltaan (EP&Na 1760/2000 art. 4.2).

Nautaeläimen pitäjän on tilattava vaurioituneen, virheellisesti kiinnitetyn tai pudonneen korvamerkin tilalle alkuperäisellä syntymätunnuksella varustettu uusi korvamerkki (*korvausmerkki*), joka on kiinnitettävä kyseisellä syntymätunnuksella rekisteröidyn nautaeläimen korvaan viipymättä. Eläimistä vastuussa olevan toimijan on huolehdittava hallussaan olevien mitätöityjen tai muuten käyttämättä jääneiden, pudonneiden tai irrotettujen tunnistimien hävittämisestä tavalla, joka estää tunnistimien uudelleen käytön (MMM 326/2015).

Nautaeläin – yli 20 päivän ikäinen - on a) **merkitsemätön**, jos sillä ei ole korviin kiinnitettynä yhtään lukukelpoista korvamerkkiä tai b) **puutteellisesti merkitty**, jos 1.1.1998 ja sen jälkeen syntynyt eläin on merkitty vain yhdellä korvamerkillä.

Syntymätunnuksen tarkistenumeroa ei tarvitse erikseen tarkistaa, ellei ole erityistä syytä epäillä korvamerkin aitoutta.

Jos on syytä epäillä korvamerkin aitoutta, voidaan tarkistenumero laskea seuraavasti:

Syntymätunnus: 003450789

Kertoimet: 137137137

Välisumma = $1*0 + 3*0 + 7*3 + 1*4 + 3*5 + 7*0 + 1*7 + 3*8 + 7*9 = 134$

Saatu luku vähennetään seuraavasta täydestä kymmenestä ja tulos on tarkiste: $140-134 = 6$. Koko syntymätunnus on siis tällöin 003450789-6.

Huhtikuusta 2006 lähtien nautaeläinten pitäjä on voinut tilata punaisia, Eviran logolla ja juoksevilla numerolla varustettuja *tilapäismerkkejä* käytettäväksi siinä tilanteessa, kun eläin pitäisi siirtää teurasautoon ja huomataan korvamerkin pudonneen eikä ole enää mitään mahdollisuutta saada eläimelle virallista korvausmerkkiä. Merkkiin, sen molempiin puolikkaisiin, kirjoitetaan eläimen EU-tunnus. Merkin käyttöönotosta ilmoitetaan nautarekisteriin seitsemän (7) päivän kuluessa ja tehdään merkintä nautaeläinluetteloon – nautaeläinluettelon liitteenä säilytettävään punaisten tilapäismerkkien tilausluetteloon – kolmen (3) päivän kuluessa.

Punainen merkki ei yksinään kelpaa teuraseläimen merkitsemiseen (ennen vuotta 1998 syntyneille eläimille punaista tilapäismerkkiä ei siis voi käyttää missään tilanteessa) eikä sitä voi käyttää korvausmerkin sijasta muutoin kuin mainitussa erikoistilanteessa. Punaisin merkein varustettu eläin on siis normaalioloissa ”merkitsemätön” eläin. Punainen merkki on suunniteltu ennen kaikkea niille ryhmäkarsinoissa kasvatetuille sonneille, jotka merkin puuttumisen vuoksi jouduttaisiin jättämään tilalle odottamaan korvausmerkkiä, mutta tarvittaessa sitä voidaan vastaavissa tilanteissa käyttää myös muilla naudoilla.

4.2.5. Läsäolo pitopaikassa/tilalla

Esitetytyn pöytäkirjan mukaan tarkistetaan eläinten sijainti pitopaikoittain. Jos eläintä ei löydy, sen poistaminen kyseisestä pitopaikasta tai koko tilalta todetaan. Siirto- tai poistoilmoituksen tekemiseen liittyvät havainnot ilmaistaan "eläin ei ole valvontahetkellä" -rivin OK-sarakkeessa.

4.3. Valvonnan tulos

4.3.1. ”OK” –sarake

Tarkastaja merkitsee havaintonsa yksittäisistä tarkastuskohteista numeroin 1, 2 tai 3.

4.3.1.1. ”Nautarekisteri”

1 = Eläin oli rekisteröity kyseiselle tilatunnukselle/asiakastunnukselle ja siihen pitopaikkaan, jossa eläin todettiin sekä rekisterissä oli eläimestä kaikki seuraavat, todellista tilannetta vastaavat tiedot:

- EU-tunnus
- Rotu
- Sukupuoli
- Syntymäaika
- Emän EU-tunnus
- Syntymätilan tilatunnus/asiakastunnus
- Tulopäivä (ostopäivä), jos eläin on ostettu tai tuotu
- Edellisen omistajan tila-, asiakas- tai eläinvälittäjä-tunnus, jos eläin on ostettu
- Poistopäivä, jos eläin on poistettu tilalta (myyty, kuollut tai teurastettu tilalla tms.)
- Seuraavan omistajan tila-, asiakas- tai eläinvälittäjä-tunnus, jos eläin on myyty

2 = Lieviä puutteita, jokin yllämainituista tiedoista puuttui tai oli virheellinen, esim. eläimen sukupuoli ilmoitettu väärin rekisteriin. Ei merkittävää haittaa eläimen tunnistamiselle, eikä eläimen jäljitettävyyden ole vaarantunut.

3 = Vakavia puutteita, tiedot puuttuivat osittain tai kokonaan vaarantaen eläimen tunnistamisen ja jäljitettävyyden.

4.3.1.2. "Nautaeläinluettelo"

1 = Eläimestä oli kirjattuna nautaeläinluetteloon kaikki vaaditut tiedot ja ne vastasivat sekä nautarekisterin tietoja että todettua tilannetta:

- EU-tunnus
- Rotu
- Sukupuoli
- Syntymäaika
- Emän EU-tunnus
- Tulopäivä (ostopäivä), jos eläin on ostettu tai tuotu
- Edellisen omistajan tila-, asiakas- tai eläinvälittäjä-tunnus, jos eläin on ostettu
- Poistopäivä, jos eläin on poistettu tilalta (myyty, kuollut tai teurastettu tilalla tms.)
- Seuraavan omistajan tila-, asiakas- tai eläinvälittäjä-tunnus, jos eläin on myyty

2 = Lieviä puutteita. Nautaeläinluettelossa oli kyseisen eläimen tiedoissa puutteellisuus tai virhe, mutta josta ei merkittävää haittaa eläimen tunnistamiselle, eikä eläimen jäljitettävyyden ole vaarantunut.

3 = Vakavia puutteita. Eläimen tiedot puuttuivat nautaeläinluettelosta osittain tai kokonaan vaarantaen eläimen tunnistamisen ja jäljitettävyyden.

4.3.1.3 "Merkitseminen"

jaotellaan pöytäkirjalla kolmeen luokkaan:

säädösten mukaista - lieviä puutteita - vakavia puutteita.

1 = kunnossa

myös näissä tapauksissa:

- nautaeläimen molemmat korvat voitiin todeta niin pahasti vahingoittuneiksi, ettei niihin oltu voitu kiinnittää korvamerkkejä, mutta tilalla oli korvausmerkit asianomaista eläintä varten – eläinluettelossa huomautus tilanteesta.
- eläimellä toinen korva voitiin todeta niin pahasti vahingoittuneeksi, ettei siihen oltu voitu enää kiinnittää korvamerkkiä, mutta eläimellä oli asianmukainen korvamerkki toisessa korvassa ja tilalla oli asianomainen korvausmerkki. Eläinluettelossa oli huomautus tilanteesta.
- nautaeläin, jolle ennen valvonnasta ilmoittamista oli tilattu korvausmerkki mutta merkki ei ollut vielä tullut tilalle.
- merkitön nautaeläin, jolle ikänsä puolesta ei vielä tarvinnut olla merkkejä korvissa (alle 20 päivän ikäinen)

2 = lieviä puutteita

Esimerkiksi:

- puutteellisesti merkitty eläin, korvausmerkkiä ei tilattu ennen valvonnasta ilmoittamista.
- puutteellisesti merkitty eläin, korvausmerkki tilalla, ei kiinnitetty:
 - a) eläimelle ei pystytä kohtuudella kiinnittämään tilalla olevaa puuttuvaa merkkiä, esim. isot sonnit tai emolehmät joilla vasikoita laitumella.
 - b) muut kuin edellä mainitut naudat: tällaisia eläimiä voidaan todeta valvonnassa statuksella '2, lieviä puutteita' korkeintaan 10 % siitä eläinmäärästä jonka tulisi valvontahetkellä olla korvamerkitty, mutta kuitenkin aina vähintään yksi (1) kappale. Tämän enimmäiskappalemäärän laskennassa noudatetaan normaaleja pyöristyssääntöjä (esim. 2,35 → 2; 3,5 → 4; 5,7 → 6). Edellä mainitun enimmäisrajan ylittäville, vastaavasti puutteellisesti merkityille eläimille todetaan valvonnassa merkinnän osalta status '3, vakavia puutteita'.
- nautaeläimeltä puuttuu molemmat korvamerkit, mutta merkit tilattu ennen valvonnasta ilmoittamista ja eivät vielä saapuneet tilalle.

3 = vakavia puutteita.

Esimerkiksi:

- merkitsemättömälle eläimelle ei oltu tilattu korvausmerkkejä.
- merkitsemättömän eläimen korvamerkit/korvausmerkit olivat tilalla, mutta kiinnittämättä.
- korvamerkit oli kiinnitetty eläimen korvaan jollakin alkuperäisen kiinnityksen korvaavalla menetelmällä (rikkoutuneen merkin uudelleenkiinnitys on kielletty).
- puutteellisesti merkitylle eläimelle ei oltu tilattu korvausmerkkiä ja sen sijaan oli käytetty punaista tilapäismerkkiä ilman pätevää syytä.

4.3.1.4. Läsnäolo pitopaikassa/tilalla

Jos eläintä ei löydy, sen poistaminen kyseisestä pitopaikasta tai koko tilalta todetaan. Tilanne on kunnossa (1), vaikka eläintä ei olisikaan enää pitopaikassa/tilalla, jos ilmoitusaikaa pöytäkirjan tulostamishetkellä on ollut vielä jäljellä (7 pv). Huomattava, että eläinluetteloon tapahtuma on merkittävä kolmen päivän kuluessa.

Jos eläimen olinpaikkaa ei voida varmuudella selvittää, eikä ilmoitusaikaa enää ole jäljellä, on kyseessä aina vakava puute (status 3). Niissä tapauksissa, kun eläimen olinpaikkaa ei voida varmuudella selvittää, on syytä kiinnittää huomiota myös eläimen rekisteri – ja eläinluettelotietoihin.

4.3.2. Status

Status-sarakkeeseen merkitään yhteenveto tarkastuksessa todetusta nautaeläimen merkitsemis- ja rekisteröintitilanteesta.

Nautaeläimen status on sama kuin suurin ”OK” -sarakkeessa olevista koodeista.

1 = Eläin oli merkitty ja rekisteröity määräysten mukaisesti.

2 = Eläimen merkitsemisessä ja/tai rekisteröinnissä oli lieviä puutteita.

3 = Eläimen merkitsemisessä ja/tai rekisteröinnissä oli vakavia puutteita.

4.4. Selvityspyyntö

Jos eläimen statukseksi tulee koodi 3, tulee valvojan jättää eläinten pitäjälle selvityspyyntö, jossa eritellään selvästi jokainen eläin, jolle lisäselvitystä halutaan ja syy miksi lisäselvitystä halutaan. Myös selkeistä ilmoitusviiveistä on hyvä jättää tilalle selvityspyyntö ilmoitusaikojen noudattamisen huomioimiseksi.

Selvityspyyntö on jätettävä välittömästi tilalla oltaessa. Jos valvontapöytäkirjan eläinkohtaisia sivuja ei jätetä valvontakäynnin yhteydessä, tulee selvityspyyntöön eritellä eläinkohtaisesti ne puutteet ja virheellisyydet merkitsemisessä ja rekisteröinnissä, joihin lisäselvitystä pyydetään.

Jos eläinkohtaiset sivut jätetään heti valvonnan yhteydessä, voidaan puutteeseen tai virheellisyyteen viitata eläinkohtaisilla riveillä.

Selvityspyyntöön on pyrittävä saamaan eläinten pitäjän allekirjoitus.

Allekirjoituksellaan eläintenpitäjä ilmoittaa vastaanottaneensa selvityspyynnön. Allekirjoitettu selvityspyyntö on todiste siitä, että eläinten pitäjälle on varattu tilaisuus tulla kuulluksi sellaisissa tapauksissa, joissa läänineläinlääkäri antaa tilalle yksittäisiä eläimiä tai koko pitopaikkaa koskevat rajoittavat määräykset.

Selvityspyyntölomake on täytettävä kahtena kappaleena, joista toinen jää tarkastajalle saantitodistukseksi. Kuulemisaikaa on eläinten pitäjälle varattava, pyydetyn selvityksen laajuus huomioiden, 7-14 vuorokautta. Tilalle jäävään selvityspyyntöön on liitettävä selvityksen palautusosoite, joka on aluehallintoviraston sen läänineläinlääkäriin toimipisteen osoite, jonka toimialueella tarkastuksen tehnyt ELY- keskus sijaitsee.

ELY- keskuksen on tallennettava selvityspyyntö viivytyksettä rajoittavien määräysten tietokantaan Elite-sovellusta käyttäen.

ELY- keskuksen on toimitettava selvityspyyntöön ja siihen liittyvään valvontapöytäkirjaan mahdollisesti liittyvät liitteet (kopiot) läänineläinlääkärille viivytyksettä mahdollisia lisämääräyksiä ajatellen. Mutta jos selvityspyyntö koskee sellaista virhettä tai puutetta, jonka korjaaminen voidaan varmentaa nautarekisteristä, varmentaa ELY- keskus rekisteritiedon sekä tallentaa varmennuksen tuloksen pöytäkirjalle läänineläinlääkärin johtopäätöksen tueksi viimeistään kuulemisajan päättymispäivänä ja toimittaa sen jälkeen asiakirjat välittömästi läänineläinlääkärille.

4.5. Jälkitarkastus

Jos tarkastuksessa on nautaeläinten merkitsemis- tai rekisteröintitilanteessa todettu virheitä tai puutteita, voi läänineläinlääkäri tarvittaessa määrätä (vrt. kohta 4.4. Selvityspyyntö), että ELY- keskuksen on tehtävä vähintään varsinaisessa tarkastuksessa puutteelliseksi todettuja eläimiä koskeva jälkitarkastus pääsääntöisesti viimeistään kuukauden kuluessa varsinaisesta tarkastuskäynnistä. Poikkeuksena voidaan kuitenkin pitää tilanteita, joissa eläin on ollut varmuudella tunnistettavissa yhdelläkin korvamerkillä, tällöin ei jälkitarkastusta tarvitse määrätä.

Jälkitarkastus voidaan tehdä nautarekisteristä varmentamalla, jos puute tai virhe on nautarekisteritiedoissa tai muussa tapauksessa tarkastus suoritetaan paikan päällä.

Jälkitarkastusta varten tulostetaan erillinen **jälkitarkastuspöytäkirja**. Pöytäkirjalle tulostuvat sovelluksesta vain perustarkastuksen 3-tason eläimet. Jälkitarkastuspöytäkirjaa ei pidä tulostaa ennen kuin perustallennus on valmis. Koska automaattista ilmoitusmenettelyä ELY- keskuksen ja aluehallintoviraston välillä ei sovelluksessa ole, olisi muutoin hyvä varmistaa (sähköpostiviesti, puhelin), mitkä pöytäkirjat olisivat valmiina edelleen käsittelyyn (→ pöytäkirjannumeroluettelo).

5 Valvonnan estäminen

Komission valvonta-asetuksen 809/2014 artiklan 25 mukaan paikalla tehtävistä tarkastuksista voidaan ilmoittaa ennalta edellyttäen, ettei tarkastuksen tarkoitusta vaaranneta. Sellaisissa tapauksista, joissa ennalta ilmoittaminen tehdään, mutta viljelijä kertoo puhelimesta, että tilalle ei saa tulla tekemään täydentävien ehtojen tarkastusta, on viljelijälle kerrottava, että tarkastuksen estämisen seurauksena tullaan kunnassa tekemään päätös viljelijän tukihakemusten¹ hylkäämisestä (1306/2013 artikla 59.7).

Tämän jälkeen valvottavalle tilalle on yritettävä tehdä tarkastus.

Jos vielä tilalle mentäessä tarkastus estetään, täytetään havaintopöytäkirja, johon kirjataan lisätietokenttään:

- viljelijä on estänyt tarkastuksen ja
- viljelijälle on kerrottu, että tarkastuksen estämisen seurauksena kunnassa tullaan tekemään päätös viljelijän tukihakemusten hylkäämisestä.

Näin toimitaan myös siinä tapauksessa, että tilalle mennään lopulta poliisin avulla tekemään muita valvontoja kuin täydentävien ehtojen valvontoja.

Sovelluksiin merkitään ”ei valvota” ja lisätietokenttään samat asiat kuin havaintopöytäkirjan lisätietoihin.

Viljelijälle ei jätetä tilalla käytössä kuulemiskirjettä, vaan kuulemisen suorittaa vasta kunta tehdessään päätöstä tukihakemuksen hylkäämisestä.

¹ Tuet, joiden hakemuksia hylkääminen koskee: EU:n kokonaan rahoittamat suorat tuet (perustuki, viherryttämistuki, peltokasvipalkkio, nuoren viljelijän tuki, nautapalkkio, lypsylehmäpalkkio, lammas- ja vuohipalkkio), EU:n osarahoittamat tuet (ympäristökorvaus, luonnonmukaisen tuotannon korvaus, luonnonhaittakorvaus ja eläinten hyvinvointikorvaus) sekä kansalliset pohjoiset hehtaarituet (osittain)